

Eskterijer domaćih životinja

- Polazni osnov za ocenu priplodne vrednosti.
- Polazni, ali ne i potpuni.

Metodologija

- Procena (vizuelna ocena)
- Ocena (merenje telesnih dimenzija)
- Fotografisanje

Načela

- Procenjuju se pojedini delovi tela ali i potpuna hamoničnost građe.
- Procenjuje se odstupanje od idealnog izgleda životinje.
- Odstupanja su mane, ukoliko su posledica naslednog faktora, ali ne i used eksploatacije odnosno odgajivačkih uslova.
- Uvažavaju se sekundarne polne karakteristike.

Tehnički preduslovi

- Mogućnost da životinja zauzme prirodan stav.
- Na poziciji na kojoj se može posmatrati iz svih uglova.
- Na podlozi koja omogućava prirodno kretanje i stajanje.

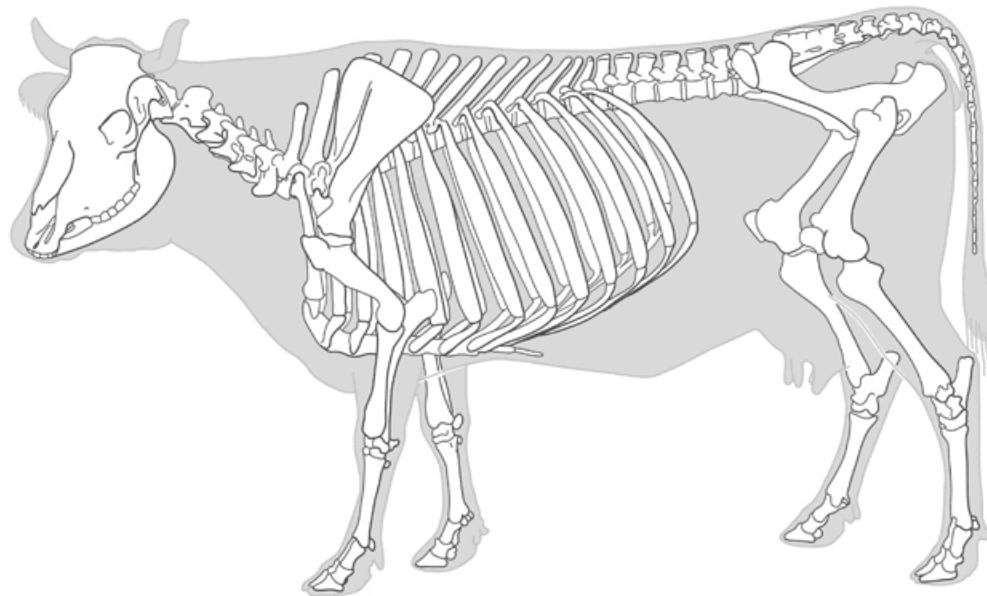
Stručni preduslovi

- Poznavanje anatomije živalin.
- Specifičnosti posameznih vrst, tipov in pas.
- Poznavanje konstitucije in kondicije.

Poznavanje anatomije životinja

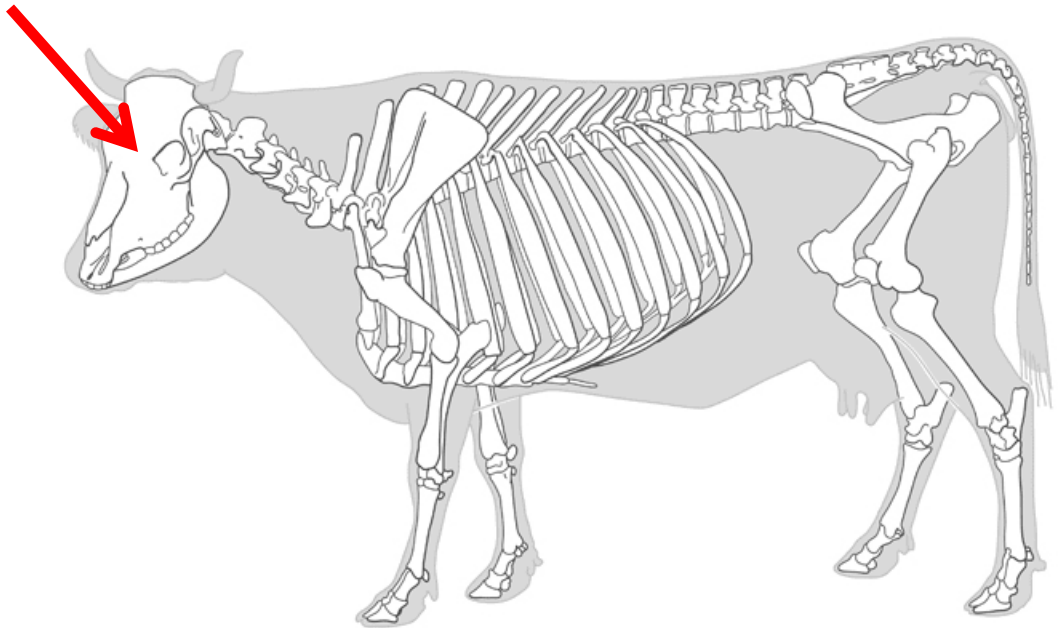
- Osnovna znanja o skeletu i muskulaturi.
- Topografska ili makroskopska anatomija.

Topografska anatomija

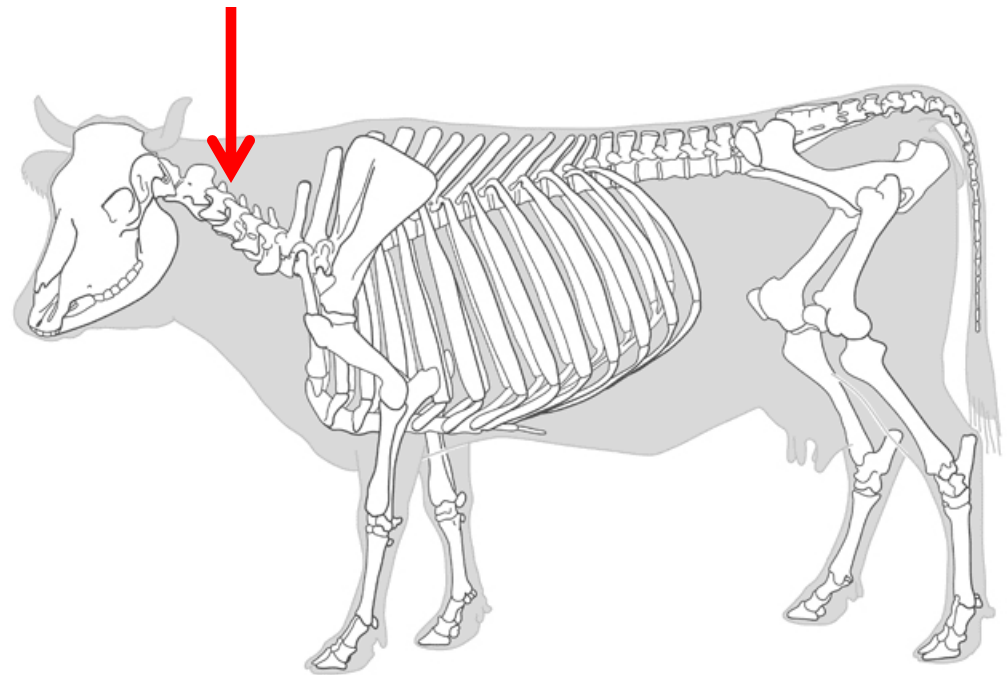
Glava

- Skeletna osnova glave je lobanja.

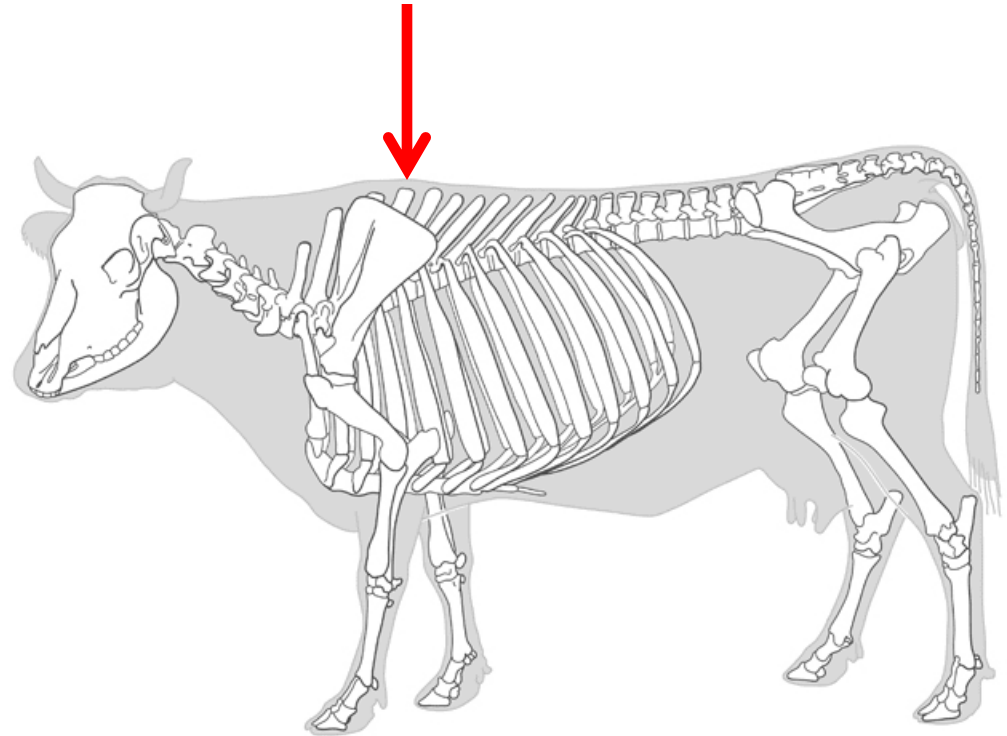
Vrat

- Skeletna osnova vrata su prvih 7 pršljenova kod sisara.

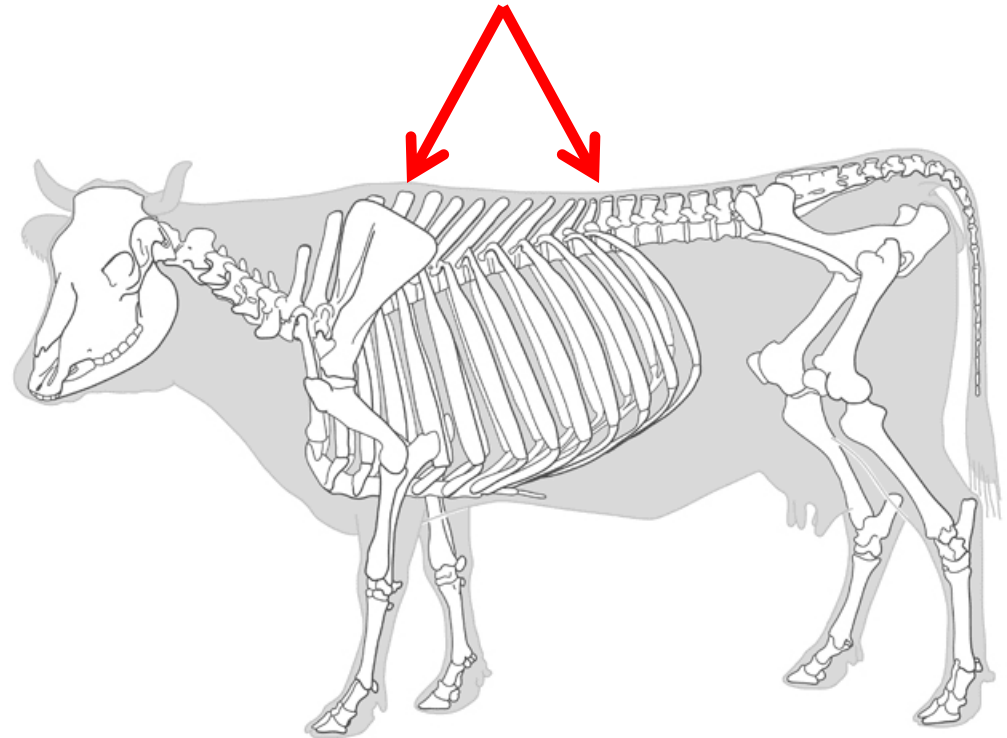
Greben

- Skeletna osnova grebena su najduži trnasti nastavci grudnih pršljenova.

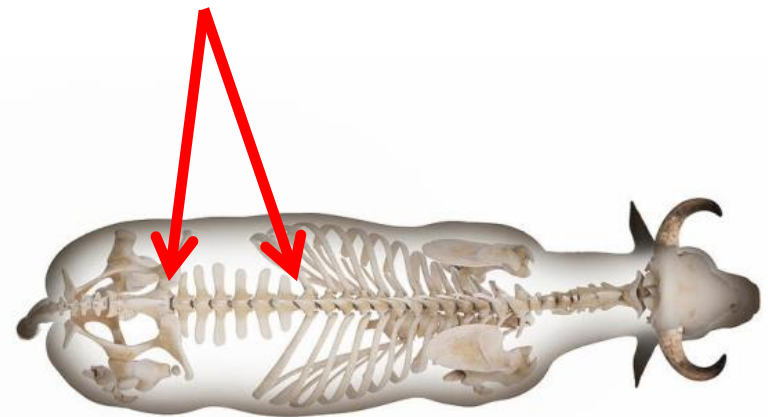
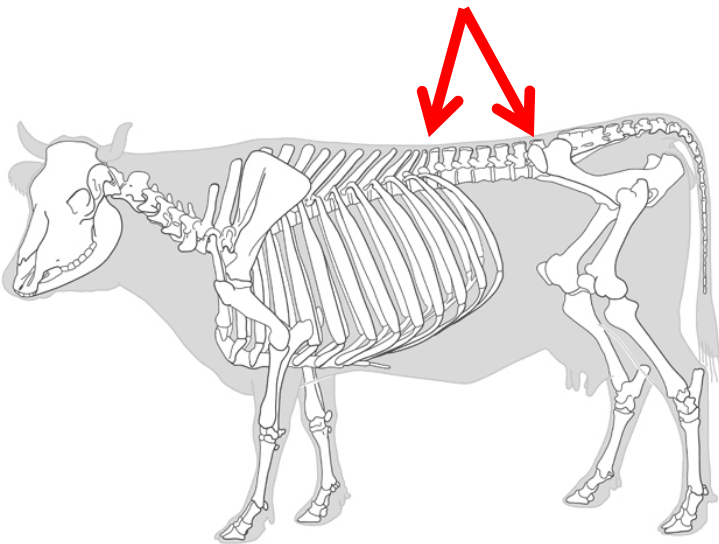
Leđa

- Skeletna osnova leđa su grudni pršljenovi iza grebena, pa sve do poslednje leđnog pršljena.

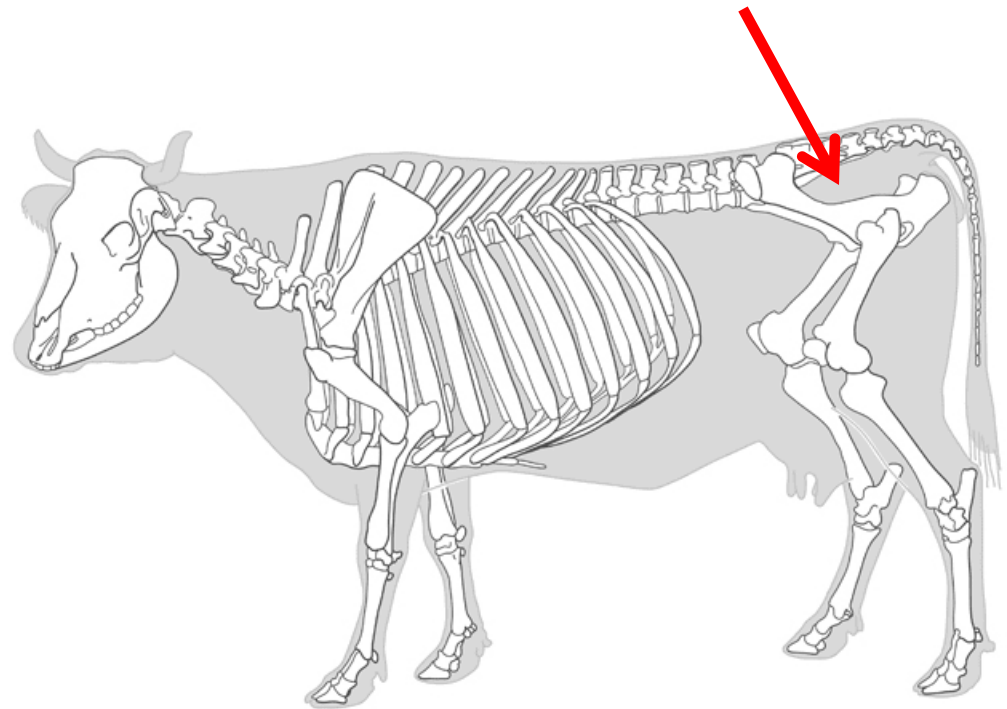
Slabine

- Skeletna osnova slabina su slabinski pršljenovi.

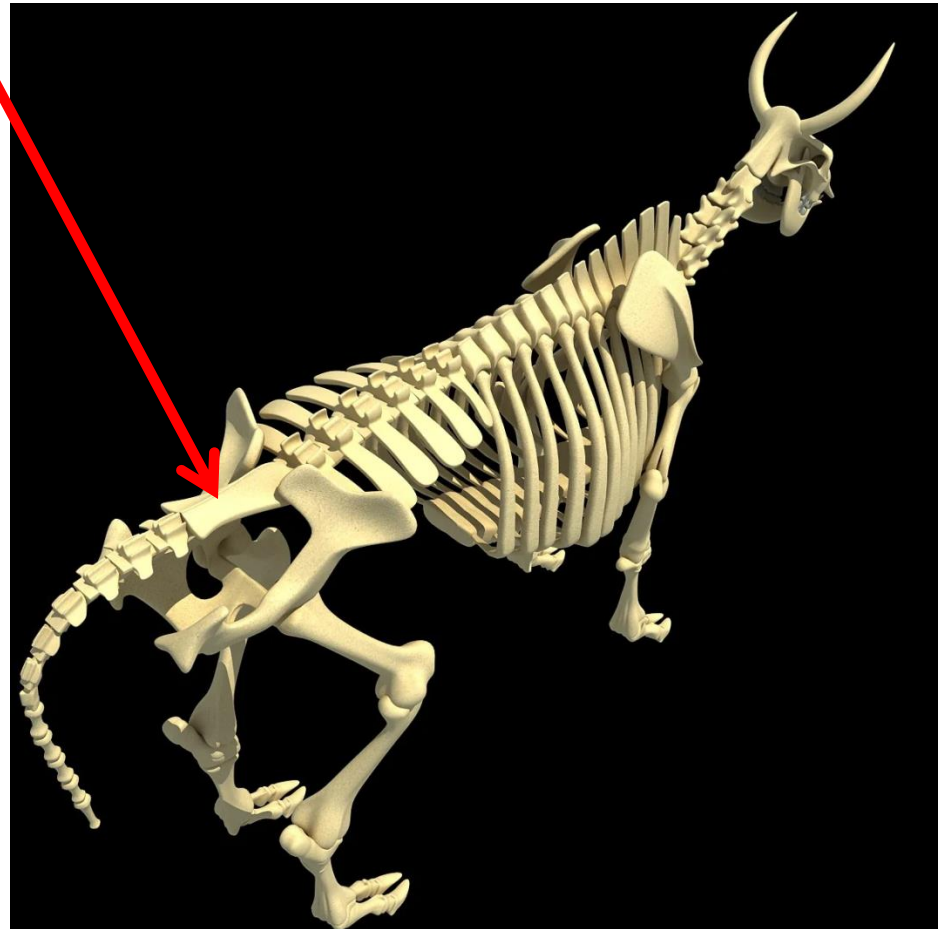
Sapi

- Skeletna osnova sapi su krsta i karlica.

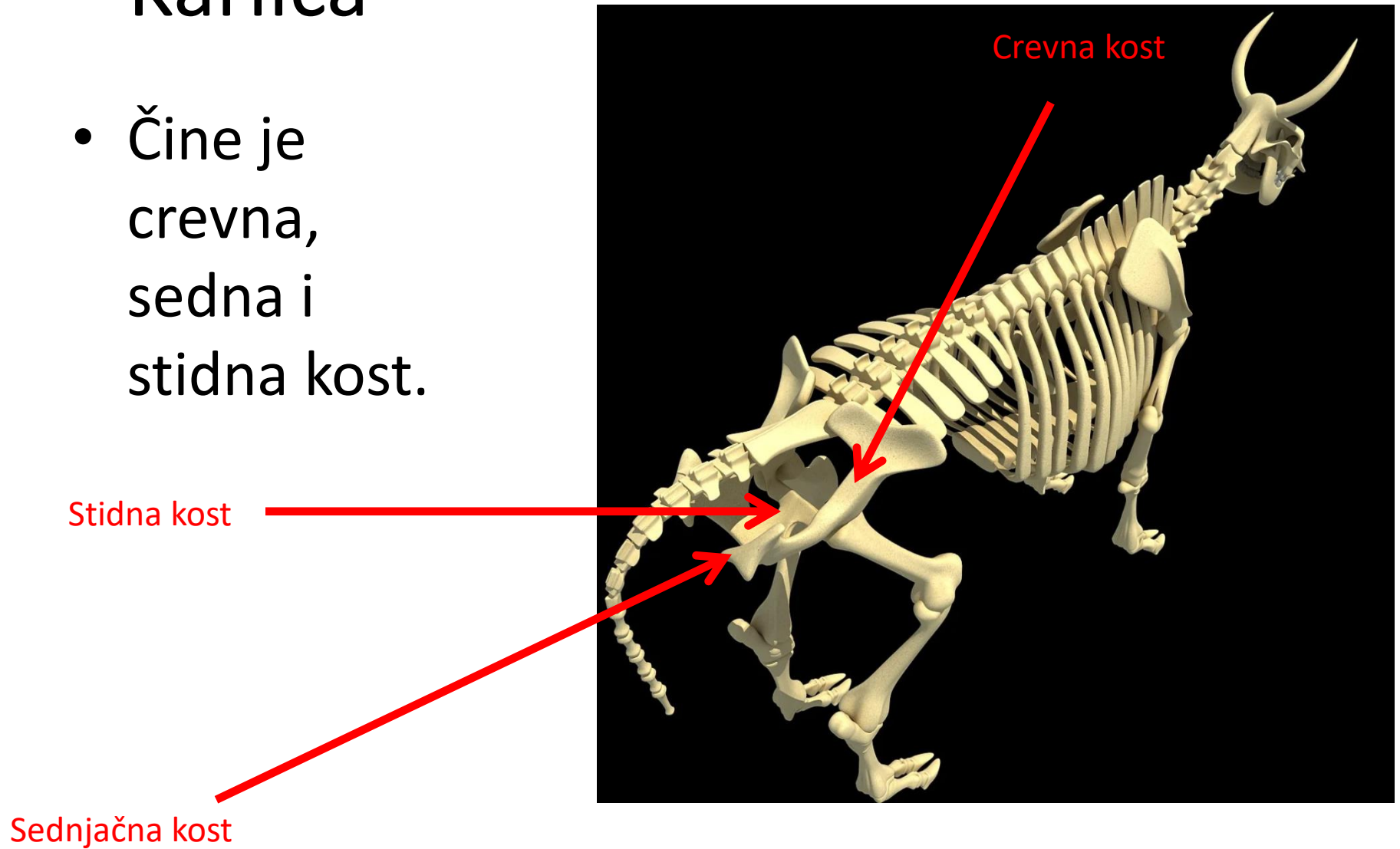
Krsta

- Skeletna osnova krsta su krsni pršljenovi.

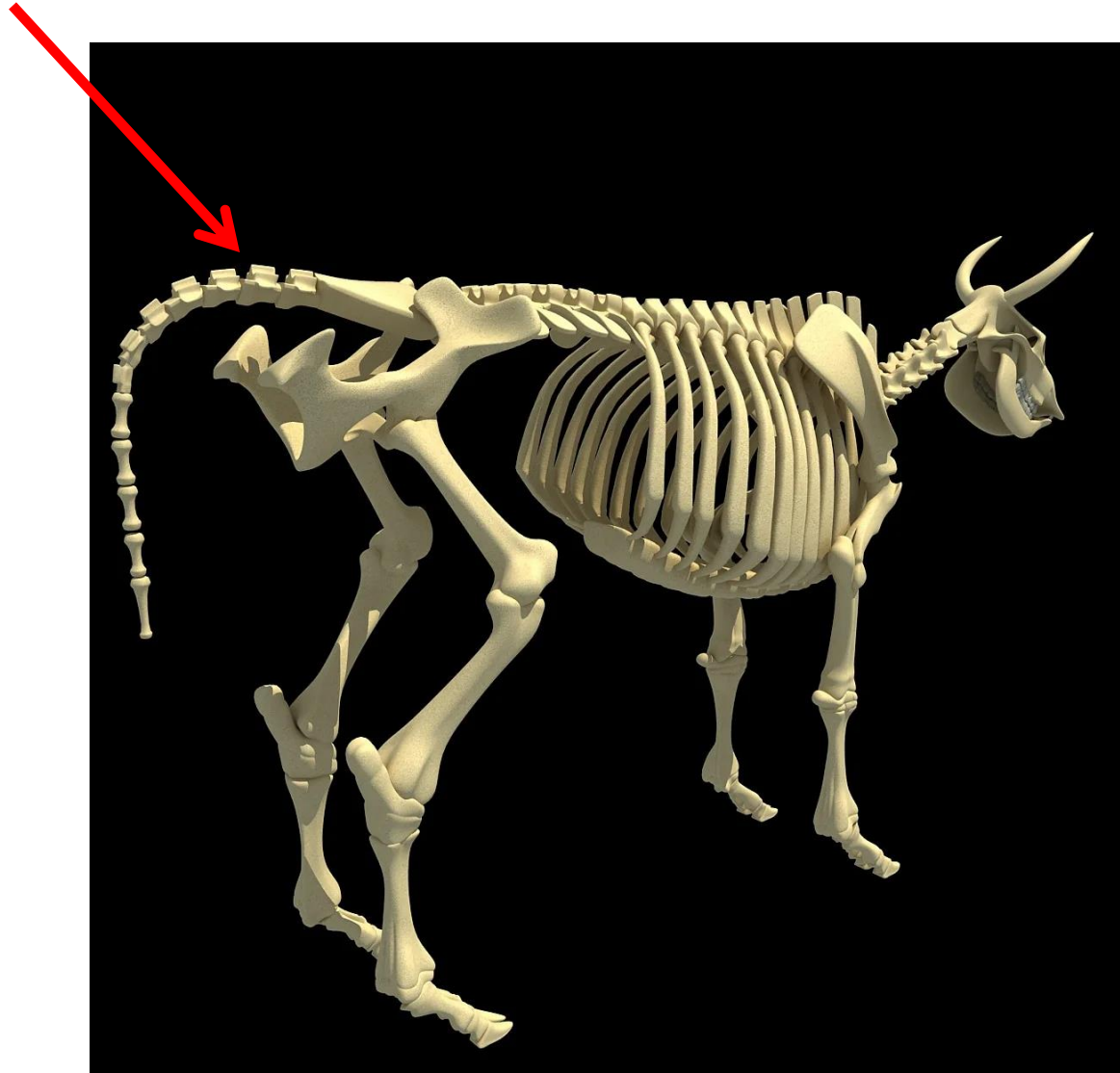
Karlica

- Čine je crevna, sedna i stidna kost.

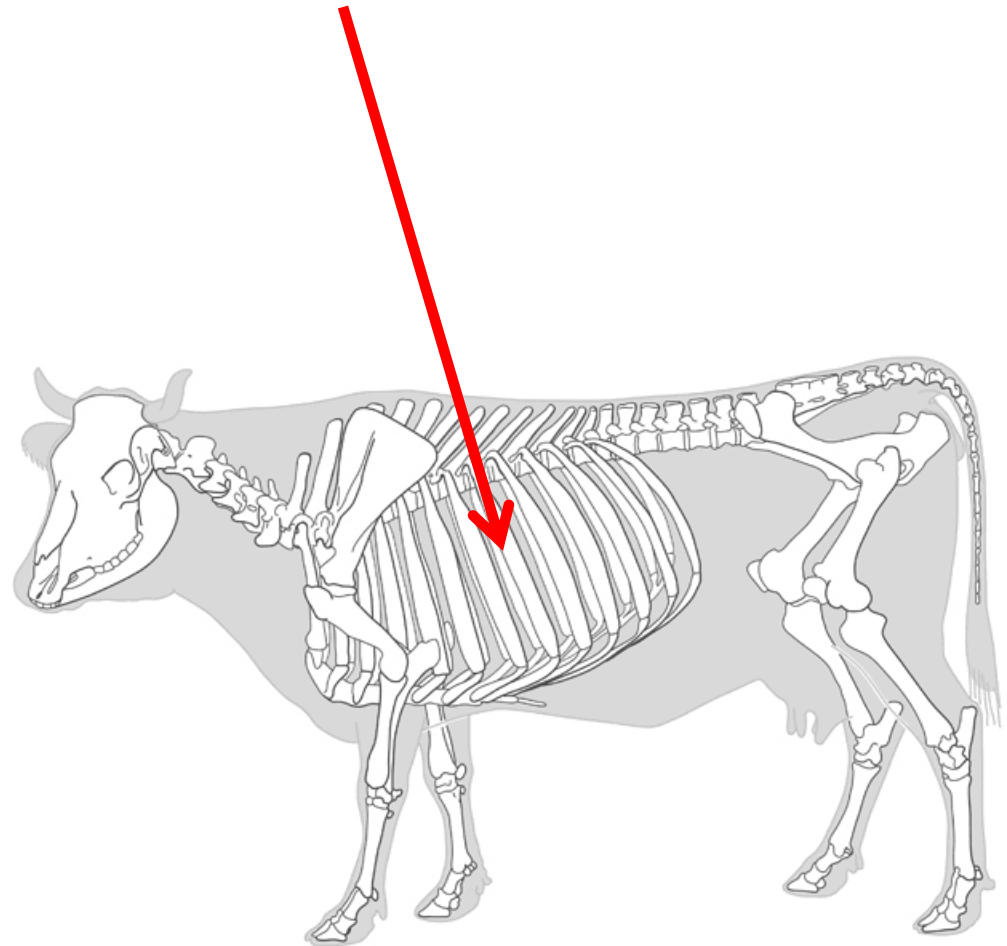
Koren repa

- Skeletna osnova su repni pršljenovi.

Grudni koš

- Skeletna osnova grudi su grudna kost, rebra i kičmeni stub.

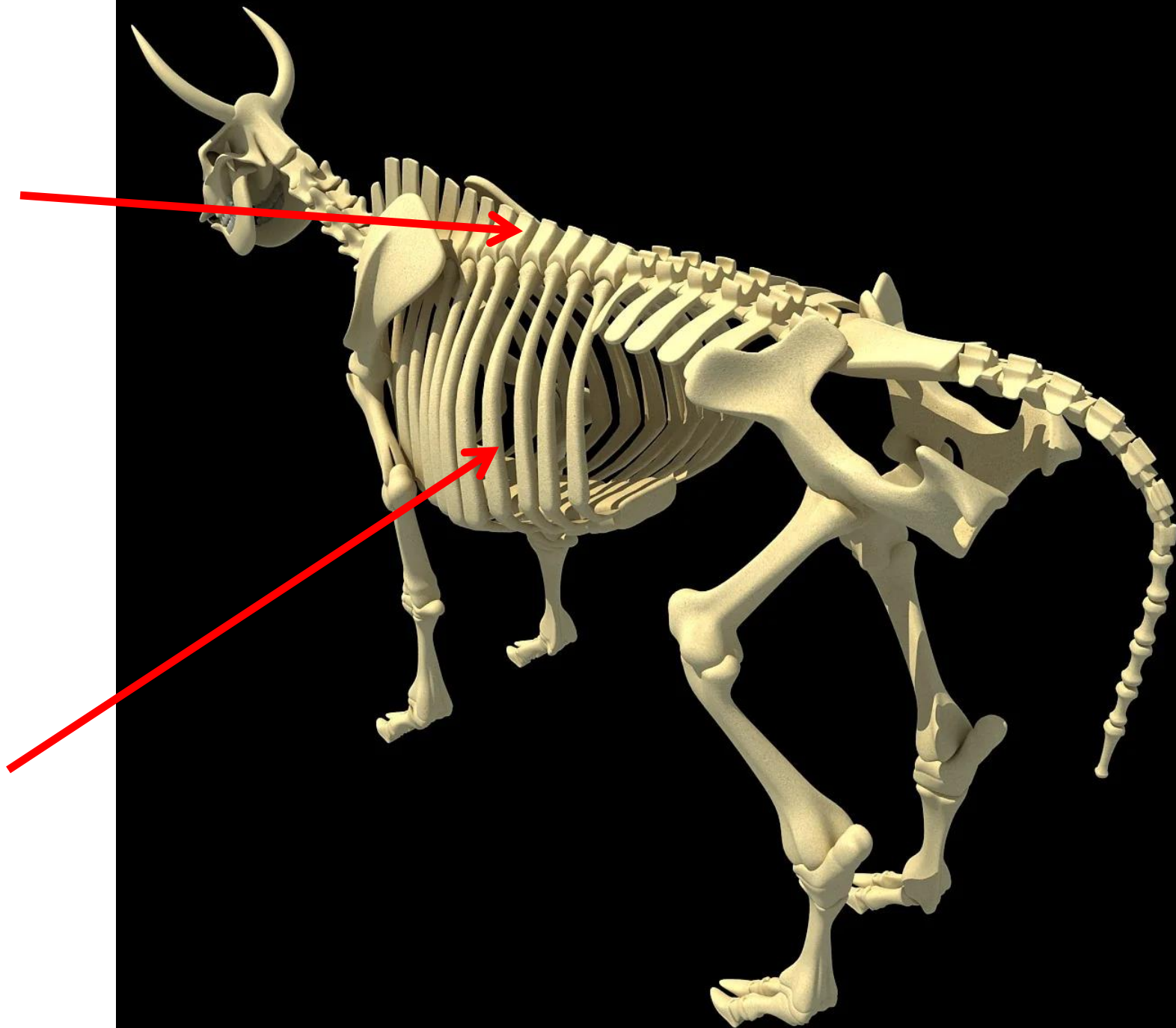

Grudna kost

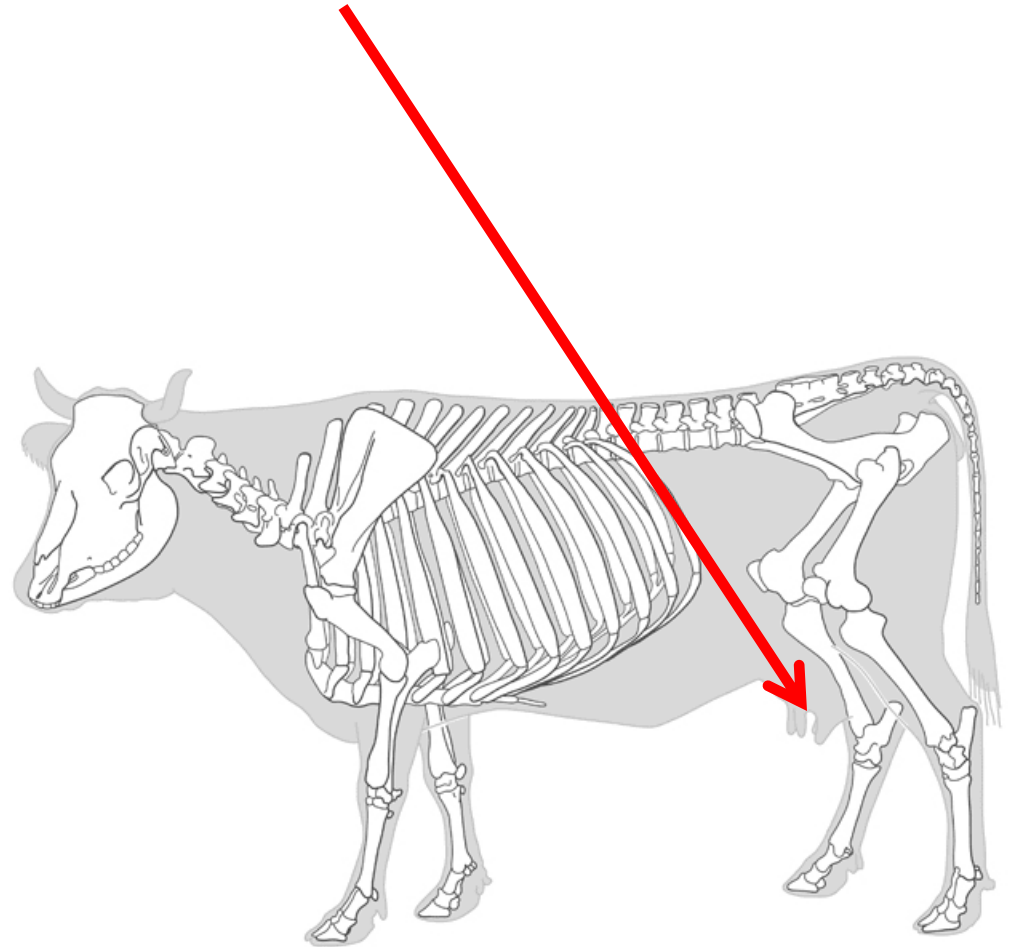
Kičma

Rebra

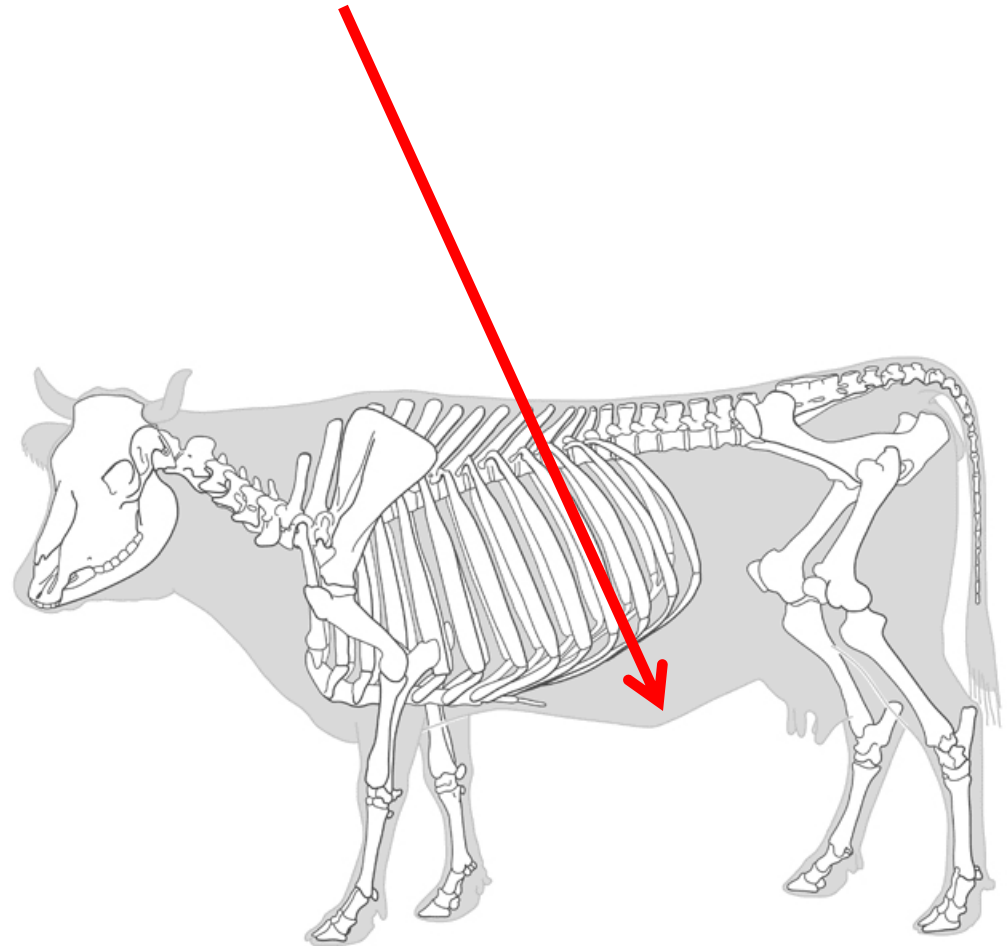
Vime

- Bitan element ocene eksterijera, naročito kod mlečnih rasa preživara.

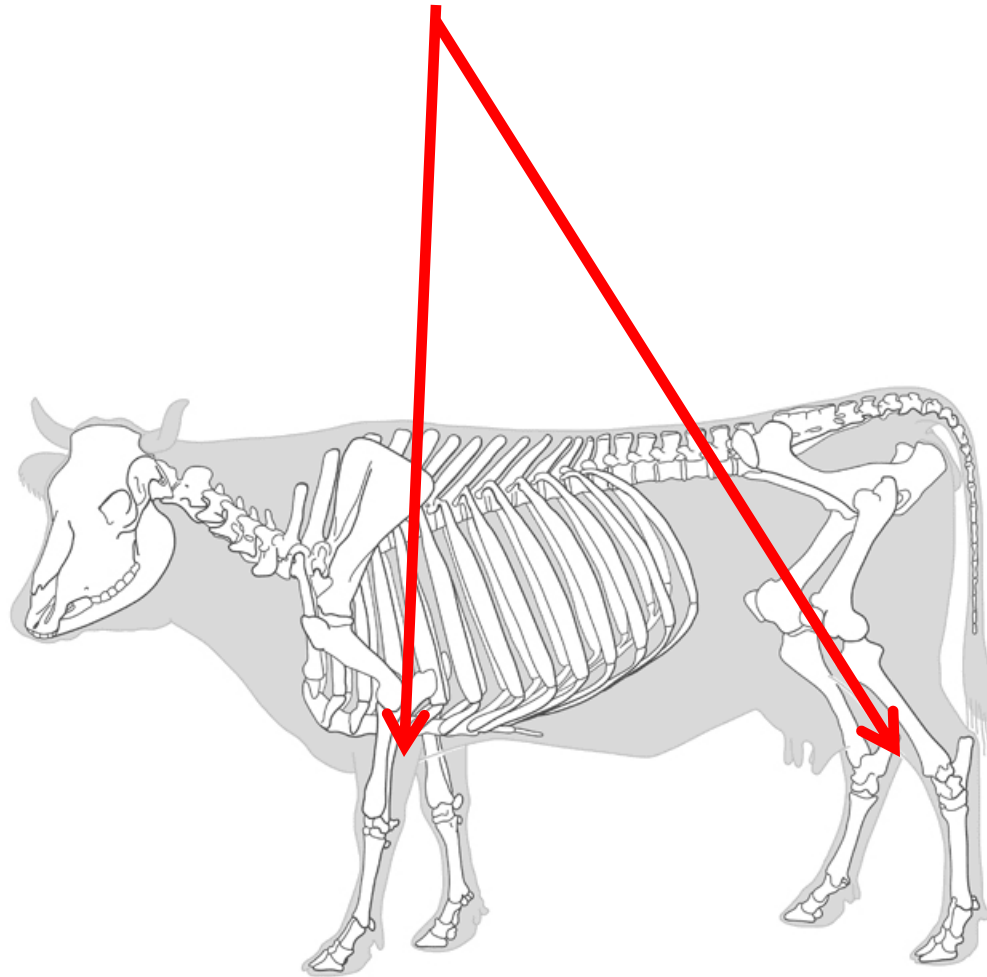

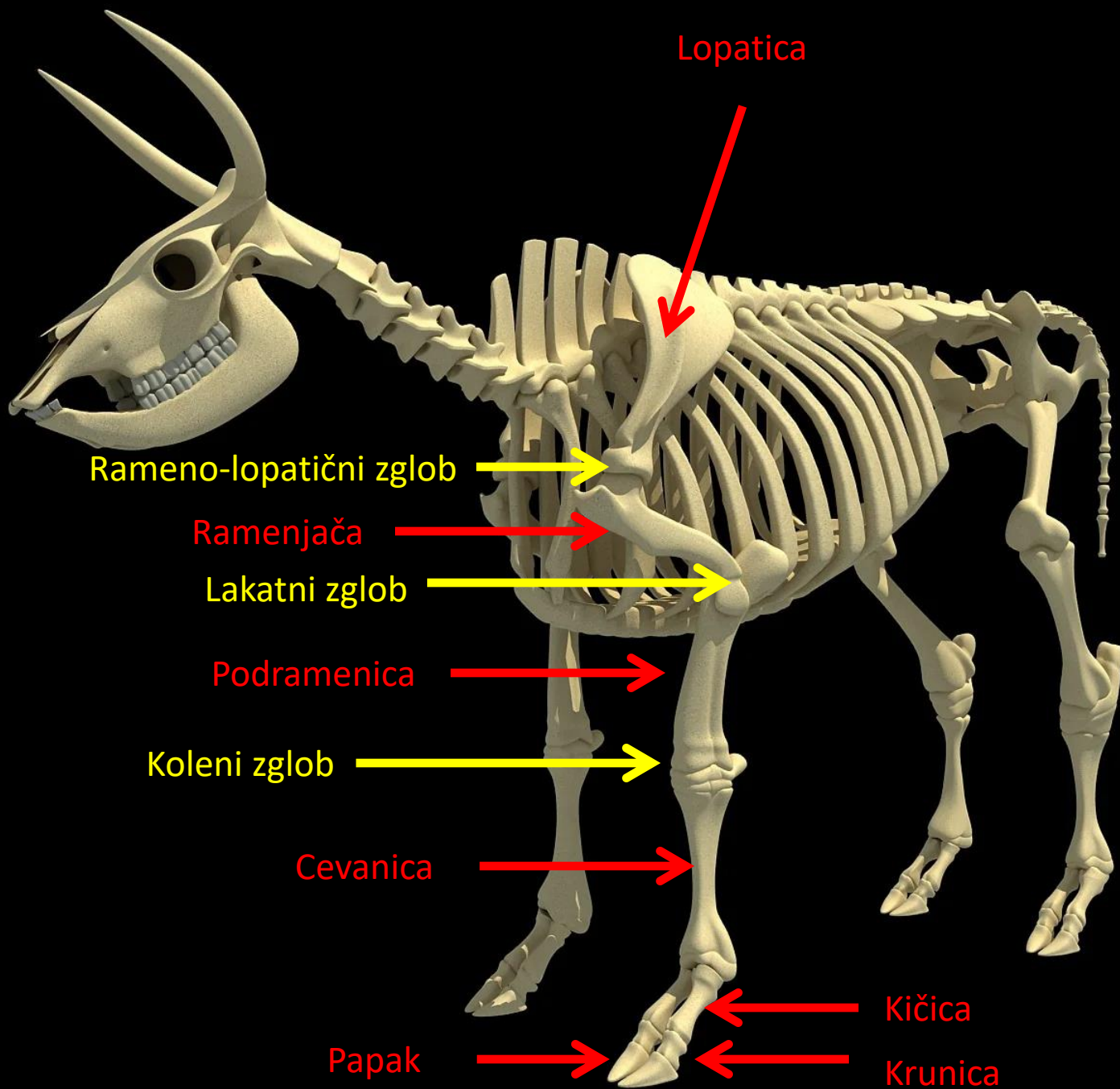
Trbuh

- Oblast između grudne kosti i karlične duplje.

Ekstremiteti

Karlično-butni zglob

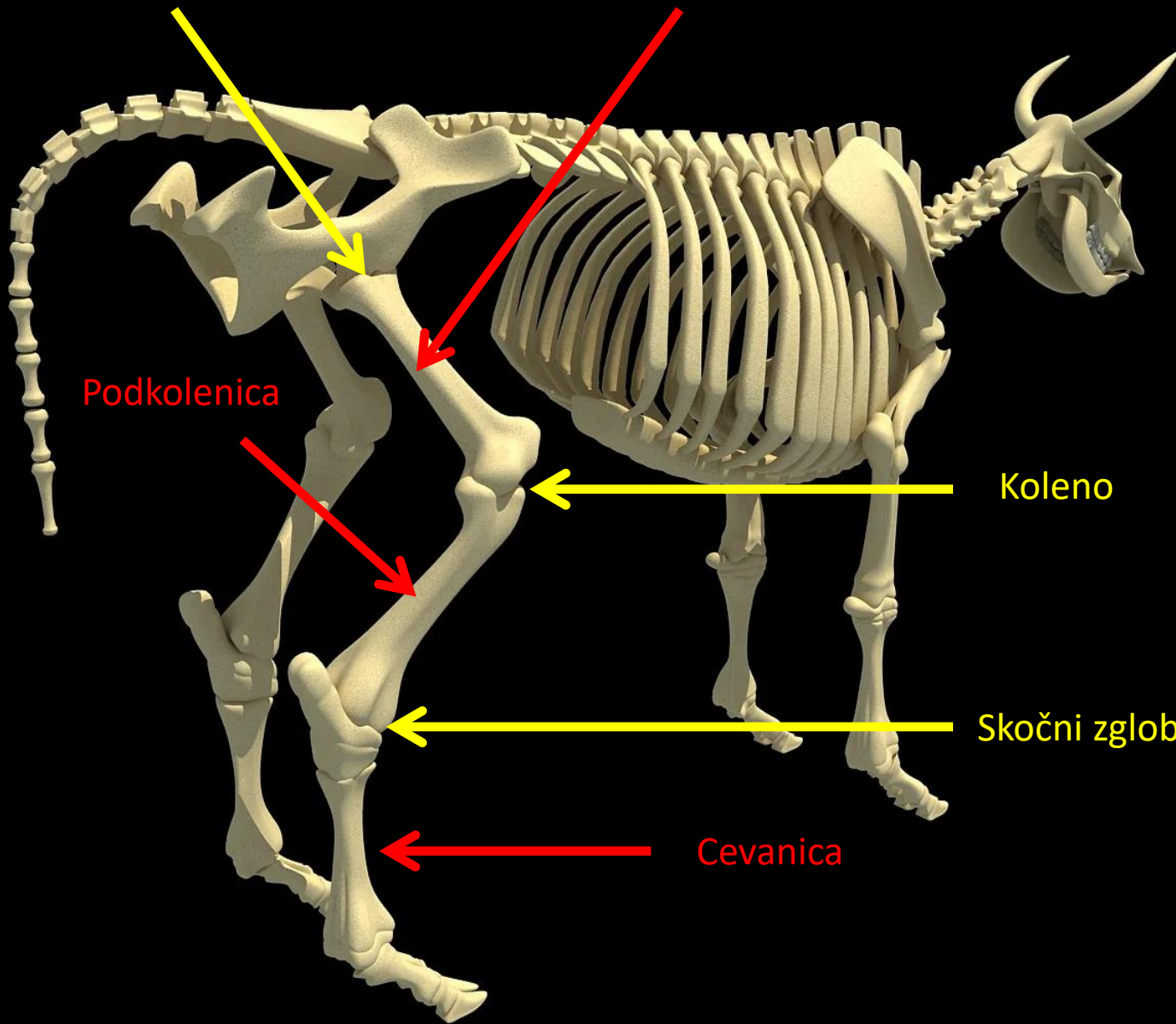
Butnjača

Podkolenica

Koleno

Skočni zglob

Cevanica

Specifičnosti pojedinih vrsta, tipova i rasa domaćih životinja

- Principi ocene eksterijera nisu podjednaki kod različitih vrsta životinja.
- U slučaju konja ocena hodova ima mnogo veći značaj nego kod ostalih vrsta domaćih životinja.
- Takođe, ima veći značaj kod kasačkih rasa i galopera nego kod radnih konja.

Goveda

- U slučaju goveda značajno se razlikuje ocena eksterijera goveda tipa za proizvodnju mleka odnosno mesa.
- U slučaju tipa kombinovanih proizvodnih sposobnosti, zavisi od pretežnog usmerenja odgajivačkih ciljeva.

Svinje

- U slučaju svinja značajno se razlikuje ocena eksterijera svinja tipa za proizvodnju mesa odnosno mesa i masti.

Ovce

- U slučaju ovaca značajno se razlikuje ocena eksterijera tipa za proizvodnju vune, mesa odnosno mleka.
- U slučaju tipa kombinovanih proizvodnih sposobnosti, zavisi od pretežnog usmerenja odgajivačkih ciljeva.

Poznavanje konstitucije

- Gruba konstitucija
- Snažna konstitucija
- Fina konstitucija
- Limfatična konstitucija

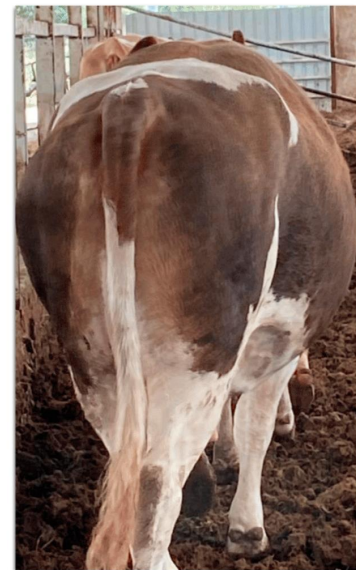
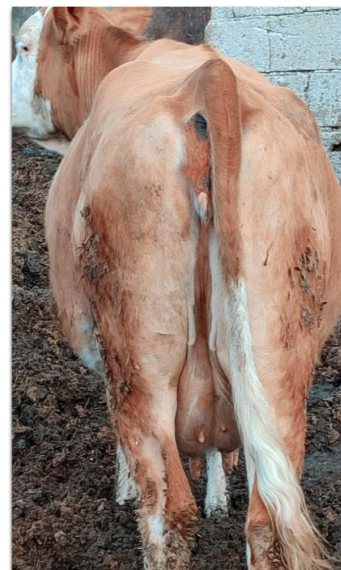
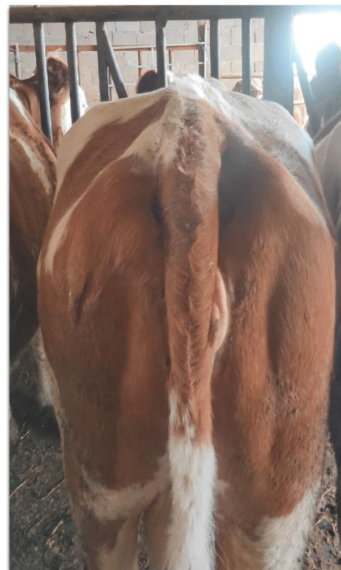

Kondicija

Holstein

Simmental

Emaciated
BCS=2.0

Poor
BCS=2.5

Good
BCS=3.5

Fat
BCS=4.0

Obese
BCS=4.5

Postupak procene eksterijera

- Opšti izgled i hramoničnost građe.
- Kretanje i temperament životinje.
- Procena pojedinačnih delova tela.

Opšti izgled i hramoničnost građe

- Uočavaju se eventualne drastične disproporcije razvijenosti pojedinih delova tela.
- Vodi se računa o mogućim uzrocima pogrešne predstave o grlu usled potencijalno nepovoljnih uslova za ocenu, ili uočenih mana koje su posledica nepovoljnih odgajivačkih uslova odnosno eksploatacije.

Kretanje i temperament životinje

- Element ocene eksterijera koji se prati već od izvođenja životinje.
- Naročito je bitno kod konja.

Procena pojedinačnih delova tela

- Glava
- Vrat
- Greben
- Leđa
- Slabine
- Sapi
- Rep
- Vime
- Trbuh
- Ektremiteti
- Koža

Glava

- Pri proceni se uvažavaju specifičnosti, vrste, tipa i rase, kao i sekundardne polne karakteristike.

Primitivne rase goveda imaju glavu grublje građe u poređenju sa plemenitim

Ranostasne rase goveda načelno imaju širu i kraću glavu u poređenju sa kasnostasnijim

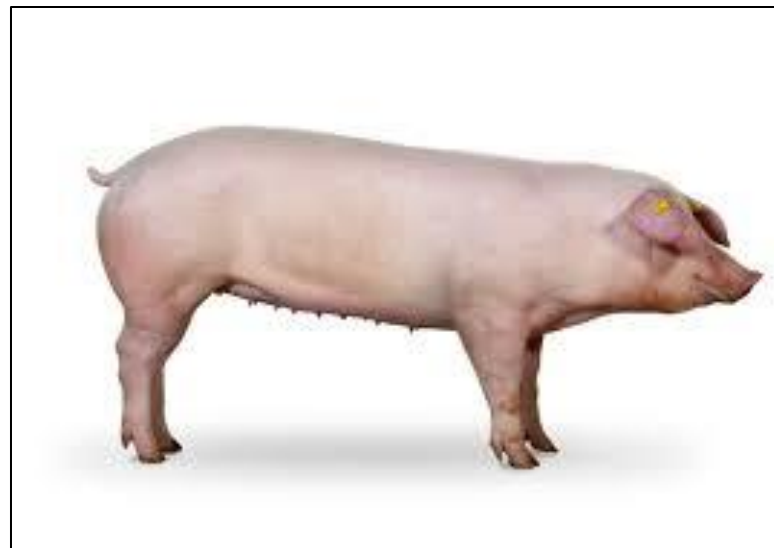
Šutost odnosno rogatost goveda predstavljaju
rasnu osobinu

Hladnokrvne rase konja imaju ispupčeniji nosni profil u poređenju sa toplokrvnim

Položaj i oblik ušiju takođe mogu biti rasno specifični kao što je to npr. slučaj kod svinja

Vrat

- Kao i kod procene glave i u slučaju vrata se uvažavaju specifičnosti, vrste, tipa i rase, kao i sekundarne polne karakteristike.
- Vrat je kod muški grla masivniji i muskulozniji.
- Ipak postoje i opšta načela kao što je pravilna i postepena povezanost sa glavom odnosno trupom.
- To je naročito važno kod konja radi efikasnije funkcije lokomotornog aparata.
- Rase goveda za proizvodnju mesa imaju masivniji i muskulozniji vrat od kombinovanih i mlečnih, a to je slučaj i kod hladokrvnih rasa konja u poređenju sa toplokrvnim ili radnim.

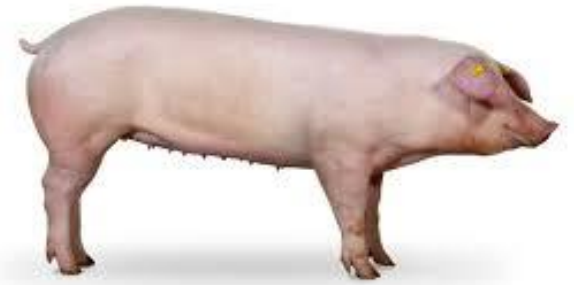
Greben

- To je pozicija na kojoj se meri visina životinja.
- Glavni odgajivački program jasno definiše koju visinu grebena treba da imaju pojedine vrste, odnosno rase domaćih životinja.

Leđa

- Načelno, posmatrano sa strane leđna linija treba da bude ravna ili tek neznatno ulegnuta.
- Previše meka ili izbočena leđa su eksterijerna mana, mada mogu biti posledica nepovoljnih odgajivačkih uslova i načina eksploatacije.
- Dužina leđa je i rasna karakteristika, pa su kraća leđa kod konja specifična za arapsku rasu.
- Kod nekih rasa svinja kao npr. landrasa, leđna linija je niža u predelu iza grebena nego ispred slabina, što nije slučaj sa jorkširom.
- Leđa kasnostasnih rasa goveda su šira nego ranostasnih, a to je slučaj i kada se porede hladnokrvne i toplokrvne rase konja.

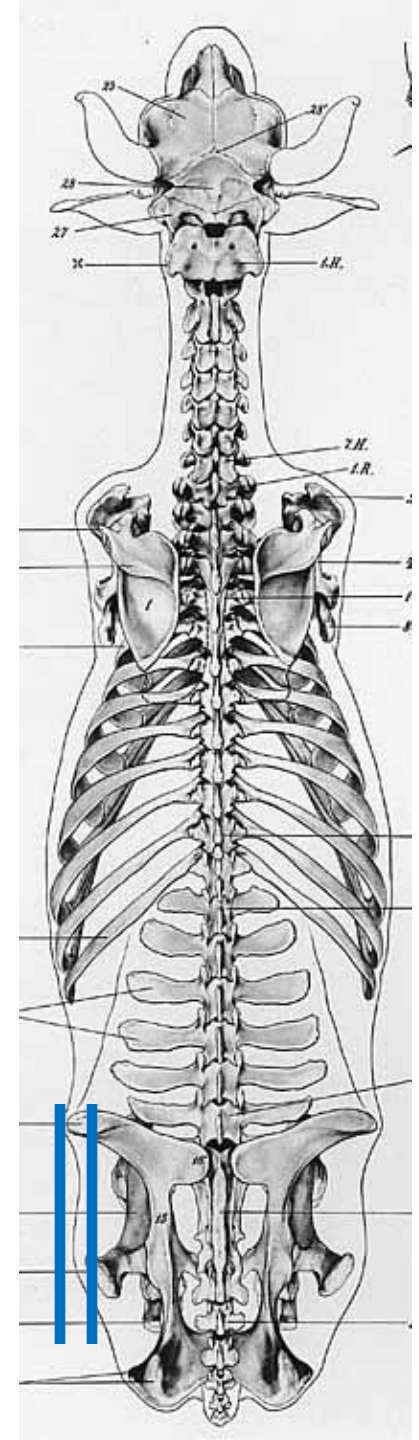
Slabine

- Prestavljaju poziciju najznačajnije muskulature, kod konja kao izvora snage a kod papkara kao kvalitetnog mesa.
- Kod konja treba da budu široke i kratke.
- Kod papkara široke i dugačke.

Sapi

- Takođe predstavljaju poziciju značajne muskulature kako za potrebe snage i brzine životinje, tako i kao izvor kvalitetnog mesa.
- Posmatrano sa strane sapi treba da budu ravno ili blago spuštene prema repu, ali ne i strme.

- Razlika širine u predelu karlično-butnih zglobova i kukova treba da bude što manja a to je naročito značajno kod ženskih grla.
- Dužina sapi, a naročito od karlično-butnih zglobova do sednjačnih kvrga direktno je proporcionalna snazi i brzini životinje.

- Posmatrano od pozadi sapi takođe treba da budu ravne ili zaboljene, nikako kose tj. krovaste.
- Kod izrazito mesnatih rasa svinja i goveda, kao i kod hladnokrvnih konja muskulatura presrasta koštanu osnovu pa sapi izgledaju rascepljeno.

Rep

- Treba da bude srednje do visoko nasaden.
- Nije poželjan nisko nasaden rep.

Vime ili mlečna žlezda

- Kod krmača se ocenjuje broj sisa.
- Kod krava rasa za proizvodnju mleka se ocenjuje veliki broj pokazatelja građe vimena.

Trbuh

- Nije poželjno da je obešen ili usukan.
- Međutim, u oba slučaja to može biti posledica odgajivačkih uslova i eksploatacije, a ne eksterijerna mana.
- Tipčan primer je pothranjenost, preobimno hranjenje kabastom hranom, veliki broj prašenja, ...

Grudni koš

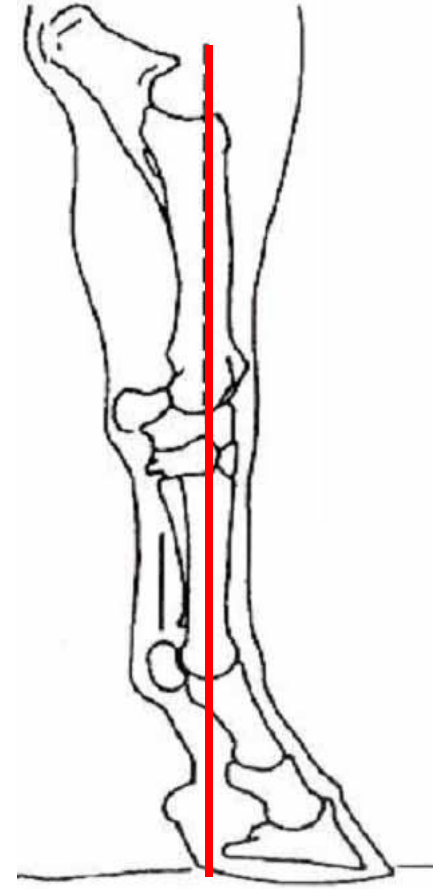
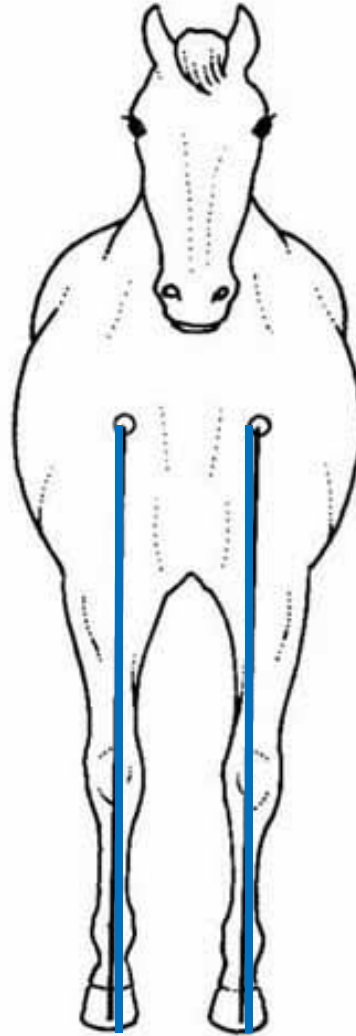
- Priliko ocene je potrebna obazrivost jer mala širina i dubina mogu biti posledica pothranjenosti u mladosti.
- Načelno primitivne rase se odlikuju plitkim i uskim grudima.
- Plemenite rase imaju dubok grudni koš, ali je kod ranostasnih rasa i izraženije širine.

Ekstremiteti

- Pored razvijenosti pojedinih kostiju, uglova između njih i muskuloznosti od značaja su i drugi elementi.
- Ocenjuje se i građa i oblik papaka odnosno kopita.
- Velika pažnja poklanja se i oceni stavova.
- Kod konja je značajna i ocena koraka tj. hodova.

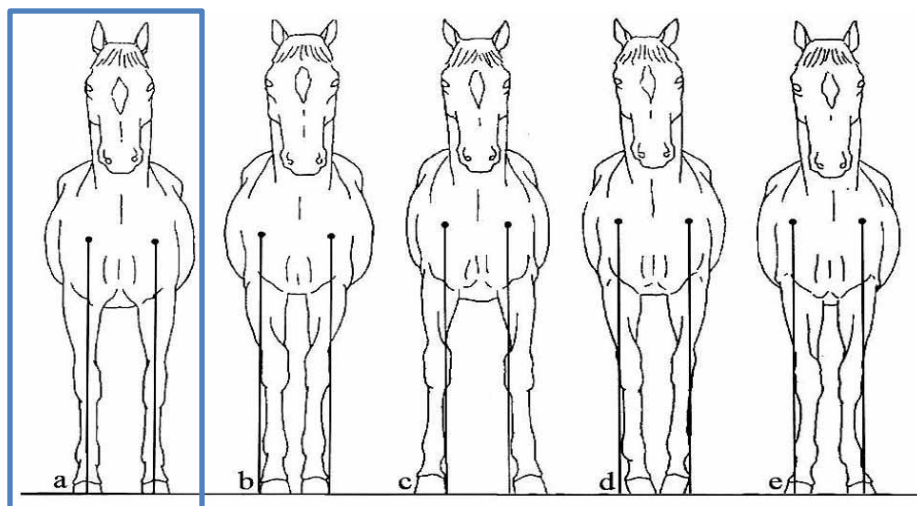
Stavovi prednjih nogu

- Vertikale, u odnosu na površinu oslonca životinje, koje polaze iz ramenih zglobova, treba da su paralelne i da medijalno, prolaze kroz koleno i podkolenice.
- Posmatrano sa strane zamišljena vertikalna linija od sredine lakatnog zgloba (Bilerove tačke) prolazi dužno kroz sredinu cevanice i spušta se iza krunice.

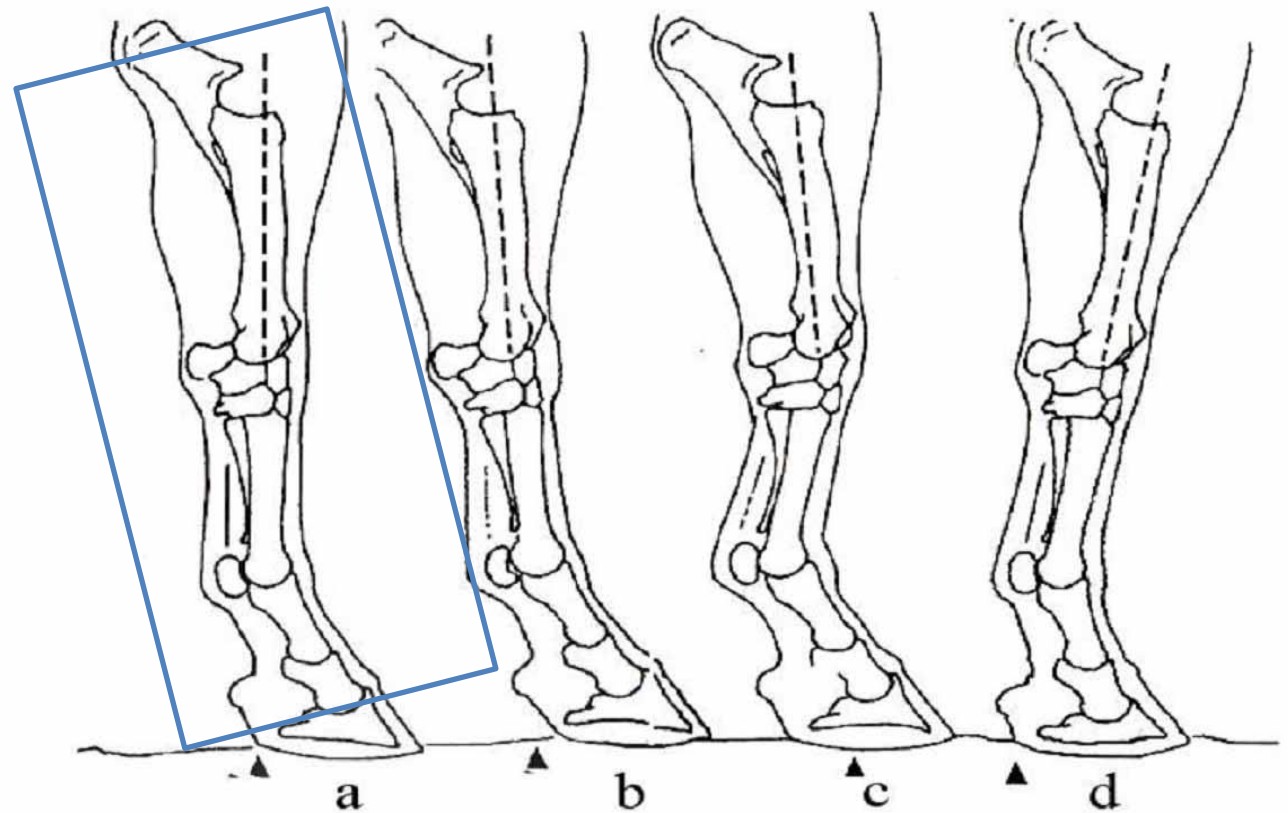
Loši stavovi prednjih nogu posmatrano od napred

- a) pravilan
- b) uzak
- c) širok
- d) bačvast stav
- e) „x“ stav

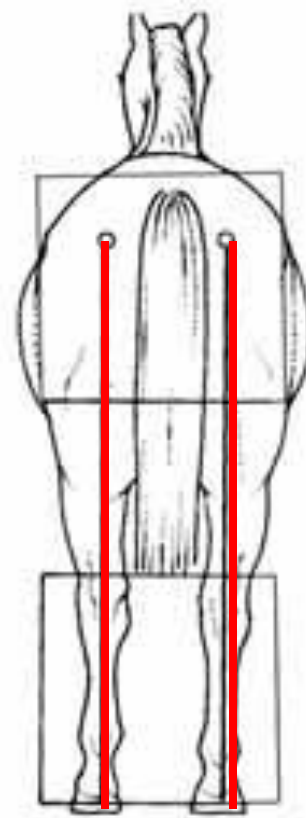
Loši stavovi prednjih nogu posmatrano sa strane

- a) **pravilan stav**
- b) isturen stav
- c) klecav stav
- d) podvučen stav

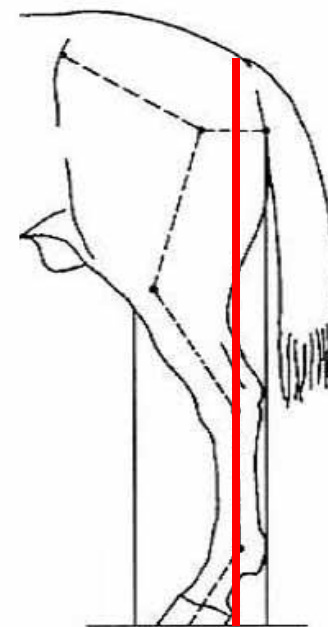
Stavovi zadnjih nogu – kaudalno

- Posmatrano od pozadi, vertikale koje polaze iz sednjačnih kvrga, u odnosu na površinu oslonca životinje, treba da su paralelne i da medijalno prolaze kroz sredinu skočnog zgloba i završavaju se iza krunice.

Stavovi zadnjih nogu - lateralno

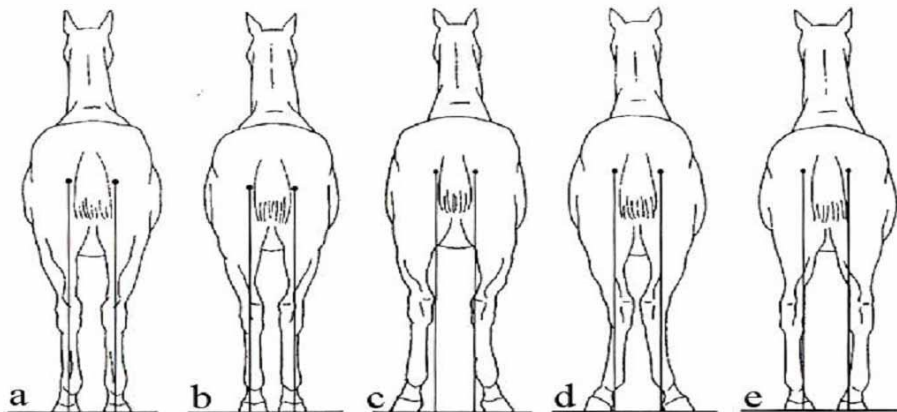
- Posmatrano sa strane, zamišljena vertikalna linija koja polazi od sredine sedne kvrge, prema podlozi na kojoj životinja stoji, prolazi tačno kroz sredinu skočnog zgloba i završava se iza krunice.

Vrste stavova zadnjih nogu

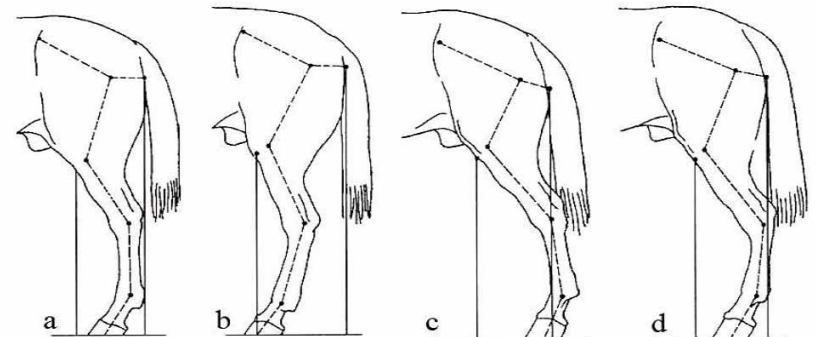
Pozadi

- a) Pravilan stav
- b) Uzak stav
- c) Širok stav
- d) „x“ stav
- e) Bačvast stav

Sa strane

- a) Pravilan stav
- b) Podvučen stav
- c) Strm stav
- d) Sabljast stav

Koža

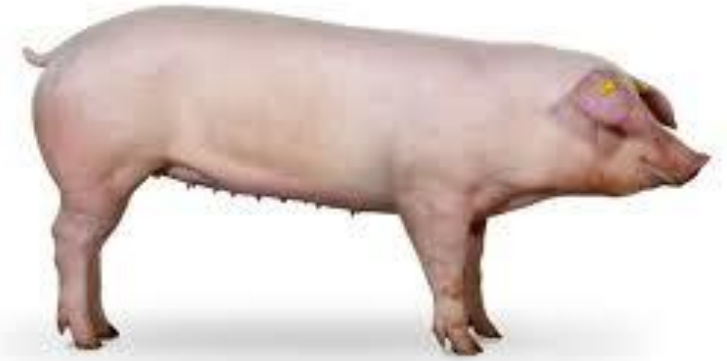
- Stanje kože u velikoj meri je poselidica odgajivačkih uslova.
- O tome treba voditi računa prilikom ocene eksterijera.
- Kvalitet dlake je od posebnog značaja kod ovaca, naročito onih rasa kod kojih je vuna primarni proizvod.

Boja dlake

- Vrlo često je rasna karakteristika i mora da bude u skladu sa rasnim standardima.
- Šarena crno-bela boja karakteristična je za holštajn-frizijsko goveče, dok su simentalaska goveda crveno-bele boje.

- Jorkšir i landras su rase svinja bele boje
- Kornvol rasa svinja je npr. karkateristično crne boje.
- Pietren je šarena rasa svinja.

Boja dlake kod konja

- Kod konja u najvećem broju slučajeva boje nisu usko rasno karakteristične, ali jesu vrlo često individualne.
- Ipak, postoje neke rasne specifičnosti kao što je boja kopita apalusa rase ili boja dlake akel tiki rase konja.

Boja perja

- U slučaju živine postoji nebrojeno mnogo primera rasno karakteristične boje perja, koja predstavlja rasni standard i u skladu sa tim se ocenjuje eksterijer.
- Tako npr. leghor i plimut rok kokoši su najčešće bele, rodajlend ima tamno crvenu boju perja a njuhempšir svetlo smeđu.

Pitanja za proveru znanja

- Anatomsko-topografske regije u oceni eksterijera domaćih životinja.
- Ocena eksterijera - glava, vrat i greben.
- Ocena eksterijera - leđa, slabine, sapi i rep.
- Ocena eksterijera - vime, trbuh i grudni koš.
- Ocena eksterijera - ekstremiteti.
- Ocena eksterijera – koža, dlaka i perje